

انواع کسورات قانونی حق بیمہ‌ها در سازمان نظام مهندسی ساختمان

عبدالمجید رازہ
کارشناسی مدیریت دولتی، دانشگاه پیام نور بوشهر، مشاور امور بیمه‌ای

مؤسسه حسابرسی تأمین اجتماعی در زمان انجام بازرسی و حسابرسی مبادرت به مطالبه حق بیمه مهندسان ناظر می نماید.

(برای کارکنان و کارگرانی که بیش از یک سال سابقه پرداخت حق بیمه دارند) نوبت کاری و شب کاری، هزینه ایاب و ذهاب، فوق العاده های شغل کارهای سخت و زیان آور، مزد ایام تعطیل، مرخصی استحقاقی و پاداش مستمر.

۳- حق بیمه کارگران روزمزد

افرادی که در مقابل دریافت مزد کار می کنند مشمول قانون تأمین اجتماعی می شوند، لذا حقوق و مزد پرداختی به کارگران روزمزد با رعایت حداکثر سقف دستمزد سال مربوطه مشمول کسر حق بیمه ۷ درصد می شود، مانند کارگران برای انجام امور نظافتی، کارهای ساختمانی، تأسیساتی و سایر نیروهای خدماتی.

۴- حق بیمه کارکنانی که برای دو یا چند کارفرما کار می کنند

در صورتی که کارمندی یا کارگری برای دو یا چند کارفرما کار کند، هر یک از کارفرمایان مکلفند حق بیمه به نسبت مزد، حقوق و مزایایی که به افراد موصوف پرداخت می کنند کسر و به انضمام سهم خود به سازمان تأمین اجتماعی در مهلت مقرر پرداخت نماید.

قابل ذکر و توجه است:

چنانچه کارمند و یا کارگری در کارگاه اول حق بیمه بر اساس حداکثر دستمزد سال مربوطه از ایشان کسر و پرداخت شود در کارگاه دوم به بعد نیازی به کسرحق بیمه از کارمند و کارگر نمی باشد. متأسفانه برخی از کارفرمایان به دلیل عدم آگاهی کامل از ماده ۳۴ قانون تأمین اجتماعی و برداشت نادرست از اینکه چون کارمند و یا کارگر، در کارگاه اول حق بیمه از افراد موصوف کسر می شود، دیگر در کارگاه خود حق بیمه از کارمند و یا کارگر نباید کسر کنیم و در این رابطه سازمان تأمین اجتماعی در زمان انجام بازرسی کارگاهی و یا حسابرسی از دفاتر قانونی حق بیمه افراد موصوف مطالبه می نماید.

۵- حق بیمه پیمانکاران طرف قرارداد (قراردادهای اجرایی و مهندسان مشاور)

کسر و نگهداری ۵ درصد بهای کل کار و آخرین قسط پیمانکار طرف قرارداد و آزادسازی آن نیز منوط به ارائه مفاصا حساب از طرف سازمان تأمین اجتماعی خواهد بود.

در صورتی که حداقل یک سال از خاتمه کار پیمانکار گذشته باشد و پیمانکار هیچگونه اقدامی جهت پرداخت حق بیمه کارکنان شاغل در پروژه ننموده و

مسئول کسر و پرداخت حق بیمه به سازمان تأمین اجتماعی به عنوان یک تکلیف قانونی بر عهده کارفرما می باشد.

۱- مقدمه

سازمان نظام مهندسی ساختمان به عنوان یکی از شرکای اجتماعی اصلی سازمان تأمین اجتماعی ۲ نقش کلیدی و مهمی در کسر و پرداخت به موقع حق بیمه کارکنان برای استفاده آنان از مزایایی چون بازنشستگی، خدمات درمانی، از کارافتادگی، برقراری بیمه بیکاری، غرامت دستمزد ایام بیماری و بارداری، کمک هزینه ازدواج و... همچنین کسر و پرداخت حق بیمه پیمانکاران طرف قرارداد از محل ۵ درصد بهای کل کار و آخرین قسط را دارد و در این راستا نیز به عنوان کارفرمای اصلی و خوش حساب بخشی از منابع درآمدی سازمان تأمین اجتماعی جهت ارائه به موقع خدمات و تعهدات خود به بیمه شدگان و مستمری بگیران تحت پوشش ایفاد می کند.

در این یادداشت قصد داریم به بررسی و اهمیت انواع کسورات قانونی حق بیمه ها شامل موارد زیر به عنوان یکی از وظایف و تکالیف قانونی سازمان نظام مهندسی ساختمان استان مطالبی هر چند کوتاه و مختصر بیان کنیم و امید است برای آگاهی بخشی و ارتقای سطح دانش علمی و عملی رؤسا و مسئولان سازمان نظام مهندسی استان ها مؤثر و مفید واقع شود.

۲- انواع حق بیمه ها

۱-۲- حق بیمه حقوق و مزایای کارکنان

دستمزد مبنای کسر حق بیمه کارکنان بر اساس مصوبات شورای عالی کار و شورای عالی هیئت امنای سازمان تأمین اجتماعی می باشد.

۲-۲- حداقل دستمزد مبنای کسرحق بیمه

حداقل دستمزد کارکنان و کارگران توسط مصوبه شورای عالی کار تعیین می شود و حداقل دستمزد روزانه مبنای کسر حق بیمه در سال ۱۴۰۴ مبلغ ۳۴۶۳/۶۵۶ ریال می باشد.

۲-۳- حداکثر دستمزد مبنای کسرحق بیمه

بر اساس مصوبات شورای عالی و هیئت امنای سازمان تأمین اجتماعی حداکثر دستمزد تعیین می شود، که به ۷ برابر حداقل دستمزد روزانه کارکنان و کارگران می باشد.

رعایت دستمزدهای مورد نظر در ماه های ۳۱ و ۳۰ و ۲۹ روزه، از سوی کارفرما جهت کسرحق بیمه الزامی خواهد بود.

۲-۴- حقوق و مزایای مشمول کسرحق بیمه کارکنان

حقوق و دستمزد ثابت، اضافه کار، کمک هزینه مسکن، کمک هزینه اقلام مصرفی خانوار به عنوان مزایای رفاهی و انگیزه ای، حق تاهل پایه سنواری

سازمان نظام مهندسی ساختمان به عنوان یکی از شرکای اجتماعی اصلی سازمان تأمین اجتماعی است.

به اعضای غیرموظف هیئت مدیره، هیئت رئیسه، شوراهای انتظامی و گروه‌های تخصصی و کمیته‌های کنترل نقشه پرداخت می‌شود مطابق نامه شماره ۷۱۰۰/۱۴۰۱/۶۰۱۱ مورخ ۱۴۰۱/۹/۲۰ مدیرکل امور حقوقی سازمان تأمین اجتماعی مشمول کسر حق بیمه نمی‌شود.

ولی هرگونه پرداختی به اعضای موظف هیئت مدیره و ارکان سازمان نظام مهندسی ساختمان با رعایت سقف حداکثر دستمزد مشمول حق بیمه می‌شود.

۱۱- حق التدریس و حق الزحمه حسابداری و حسابرسی با اشخاص حقیقی

کسر ۷ درصد از حق التدریس و حق الزحمه پرداختی به استثنای افراد ذیل:
- شاغلان و بازنشستگان مشمول صندوق‌های کشوری، لشکری، صداوسیما و دیگر صندوق‌های خاص

۱۲- هزینه‌های سازمان و ارکان

از محل حق عضویت‌های پرداختی اعضای صندوق مشترک سازمان‌های استان و کمک‌های اعطایی دولت‌ها و نهادهای اشخاص حقیقی و حقوقی مشمول کسر حق بیمه نمی‌شود.

۱۳- بیمه مهندسان عضو سازمان نظام مهندسی ساختمان استان‌ها

مهندسان عضو سازمان نظام مهندسی ساختمان استان‌ها دارای کارت عضویت معتبر از سازمان و فاقد هرگونه پوشش بیمه‌ای و فاقد رابط استخدامی و مزدبگیری با کارگاه‌ها می‌توانند با معرفی‌نامه از سازمان نظام مهندسی ساختمان استان‌ها تحت پوشش بیمه تأمین اجتماعی قرار بگیرند و با پرداخت مبلغی حق بیمه با نرخ ۲۷ درصد از کلیه خدمات و حمایت‌های مقرر در ماده ۳ قانون تأمین اجتماعی به استثنای غرامت دستمزد ایام بیماری، بارداری و مقرری بیمه بیکاری استفاده نمایند. قابل ذکر است:

به منظور حمایت از حرفه‌مندان و مهندسان دارای پروانه صلاحیت حرفه‌ای مهندسی معتبر و فاقد پوشش بیمه‌ای در صورت صدور و ابلاغ آئین‌نامه اجرایی بند (پ) ماده ۵۵ قانون برنامه پنج‌ساله هفتم پیشرفت ج.ا.ا. و صدور بخشنامه سازمان تأمین اجتماعی حرفه‌مندان متقاضی می‌توانند پس از تأمین منابع درآمد از سوی دولت با پرداخت ۷ درصد حق بیمه بر اساس حداقل حقوق و دستمزد اعلامی از سوی وزارت کار از مزایای مقرر در ماده ۳ قانون تأمین اجتماعی استفاده و بهره‌مند شوند.

۱۴- نحوه و مراحل اعتراض کارفرما به بدهی حق بیمه برآوری

در صورتی که کارفرما به میزان بدهی حق بیمه مورد مطالبه اعلامی و ابلاغی از طرف شعبه تأمین اجتماعی معترض باشد، می‌تواند ظرف مدت ۳۰ روز از تاریخ ابلاغ بدهی اعتراض خود را به صورت غیرحضوری ارسال و ارائه نماید و شعبه تأمین اجتماعی موظف است به اعتراض کارفرما حداکثر ظرف مدت یک‌ماه در هیئت بدوی تشخیص مطالبات رسیدگی نماید.

از ارائه مفاصا حساب قرارداد خودداری نماید، پس از اعلام بدهی حق بیمه از سوی شعب اجرایی سازمان تأمین اجتماعی لازم است، بدهی حق بیمه متعلقه از محل ۵ درصد کل کار در آخرین قسط نگهداری شده به سازمان تأمین اجتماعی پرداخت گردد.

۶- حق بیمه قرارداد خدمات مشاوره‌ای با اشخاص حقیقی

ممکن است سازمان تصمیم بگیرد با یک شخص حقیقی به عنوان مشاور جهت استفاده از تخصص و تجربیات در زمینه کاری خاص به صورت تمام وقت یا پاره وقت قرارداد خدمات مشاوره‌ای استفاده نماید.

لذا نحوه کسر و یا عدم کسر حق بیمه مشاوره براساس بخشنامه جاری سازمان تأمین اجتماعی و رای وحدت رویه شماره ۹۰ مورخ ۱۳۷۱/۵/۲۷ هیئت عمومی دیوان عدالت اداری به شرح ذیل می‌باشد.

عدم شمول کسر حق بیمه حق مشاوره یا حق الزحمه به بازنشستگان:

بازنشستگان کشوری و لشکری با ارائه حکم بازنشستگی
بازنشستگان تأمین اجتماعی در صورت ارائه خدمات خاص غیرمستمر در ساعات محدود با ارائه مدارک و مستندات

سایر اشخاص حقیقی به صورت انفرادی با نرخ و ضریب حق بیمه ۳۰ درصدی البته اگر در جایی یا کارگاهی دیگر حق بیمه ایشان براساس حداکثر سقف دستمزد سال مربوطه کسر و پرداخت شود، در سازمان نظام مهندسی ساختمان بیمه به آن تعلق نمی‌گیرد.

۷- حق بیمه خدمات و کارهای انجام شده در قالب فاکتور یا صورت حساب

کسر ۵ درصد بهای کل کار انجام شده تا زمان ارائه مفاصا حساب و یا گواهی عدم بدهی از سوی شعب اجرایی تأمین اجتماعی الزامی خواهد بود.

۸- حق بیمه وکلا بابت حق وکالت

در صورت عدم داشتن شرایط نیز لازم است ۷ درصد به عنوان حق بیمه از مبلغ پرداختی به افراد موصوف کسر گردد.

وکلا دادگستری عضو کانون وکلای رسمی در صورتی که حق بیمه افراد موصوف از طریق صندوق وکلا پرداخت شده باشد.

۹- حق حضور در جلسات در کمیته‌های تخصصی و کمیسیون‌ها

کسر ۷ درصد از هر پرداختی به اعضای جلسات به استثنای افراد شاغل و بازنشسته صندوق‌های لشکری، کشوری و صندوق‌های خاص.

۱۰- حق حضور یا حق جلسه‌های اعضای غیرموظف هیئت مدیره و هیئت رئیسه

هرگونه پرداختی به عنوان حق حضور یا حق جلسه‌ای که به صورت غیرمستمر

براساس ماده ۴۴ قانون تأمین اجتماعی آرای هیئت تجدید نظر قطعی و لازم الاجرامی باشد.

- کمبود و یا نبود آموزش های لازم به کارفرمایان توسط سازمان تأمین اجتماعی از طرق مختلف از جمله برگزاری ویدئو کنفرانس و سایر وسایل الکترونیکی دیگر و برگزاری همایش های استانی
- عدم تعامل مستمر و سازنده سازمان تأمین اجتماعی با شرکای اجتماعی

۱۷- جمع بندی

با توجه به اینکه مسئول کسرو پرداخت حق بیمه به سازمان تأمین اجتماعی به عنوان یک تکلیف قانونی بر عهده کارفرما می باشد، نتیجه می گیریم که کارفرما موظف است، الف: در موقع پرداخت حقوق و مزایای کارمند یا کارگر ۷ درصد سهم بیمه شده کسرو سهم ۲۳ درصد خود را بر آن افزوده و حداکثر تا آخرین روز ماه طی لیست بیمه به سازمان تأمین اجتماعی پرداخت کند، و در صورتی که کارفرما از کسرو حق بیمه سهم بیمه شده خودداری کند، شخصاً مسئول پرداخت حق بیمه و جرائم متعلقه خواهد شد. ب: کسرو حق بیمه ۵ درصدی از بهای کل کار و آخرین قسط پیمانکاران. ج: کسرو ۵ درصد کل کار انجام شده در قالب ارائه فاکتور یا صورتحساب مربوط به کارهای اجرایی. د: کسرو حق بیمه در ارتباط با سایر موارد ذکر شده.

۱۸- پی نوشت

- ۱- بیمه در لغت به معنای اطمینان یا ضمانت است که در برابر حوادثی که بیم آن می رود، استفاده می شود.
- اصطلاح تأمین اجتماعی اولین بار در تاریخ ۱۹۳۲ در طرح دولت رفاه روز دولت رئیس جمهور وقت امریکا مطرح گردید، که در آن بیمه از کارافتادگی، بیمه عمر و بیمه بیکاری پیش بینی شده است، بر اساس اصل ۲۹ قانون اساسی برخورداری از تأمین اجتماعی از نظر بازنشستگی، بیکاری، پیری، از کارافتادگی، حوادث، خدمات بهداشتی و درمانی به صورت بیمه و غیره حقی همگانی است و دولت موظف شده با مشارکت مردمی از جمله کارفرمایان، کارمندان و کارگران زمینه های لازم را جهت تحقق اهداف تأمین اجتماعی برای کلیه آحاد جامعه فراهم سازد.

۱۹- مراجع

- [۱] قوانین تأمین اجتماعی مصوب ۱۳۵۴/۴/۳ با آخرین اصلاحات بعدی آن
- [۲] بخشنامه تنقیح و تلخیص شماره ۱۳۸۰/۱۲۱۰/۹۹/۱۰۰۰ مورخ ۱۳۹۹/۱۲/۲۰ سازمان تأمین اجتماعی مربوط ضوابط پیمانکاران و مقاطعه کاران
- [۳] بخشنامه تنقیح و تلخیص شماره ۱۱ جدید درآمد سازمان تأمین اجتماعی تحت شماره ۱۳۹۹/۴۱۹۵/۹۹/۱۰۰۰ مورخ ۱۳۹۹/۵/۱۵ مربوط به انجام حسابرسی و بازرسی از دفاتر قانونی اشخاص حقوقی در اجرای ماده ۴۷ قانون تأمین اجتماعی
- [۴] بخشنامه های شماره ۶۷۰/۱ و ۶۷۰/۱ امور بیمه شدگان سازمان تأمین اجتماعی در ارتباط با بیمه اعضای سازمان نظام مهندسی ساختمان فاقد پوشش بیمه ای
- [۵] مجموعه قوانین و مقررات کار و تأمین اجتماعی به قلم غلامحسین دوانی عضو جامعه حسابداران رسمی ایران (چاپ ۳۳ در سال ۱۴۰۱)

چنانچه کارفرما به نتیجه رأی بدوی تشخیص مطالبات صادره معترض باشد، می تواند ظرف مدت ۲۰ روز از تاریخ ابلاغ رأی، اعتراض خود را به صورت غیر حضوری تسلیم شعبه اجرایی سازمان نماید. در این رابطه و حداکثر ظرف مدت ۲ ماه با قید فوریت پرونده مطالباتی و بدهی حق بیمه دوره مطالباتی مورد نظر در هیئت تجدید نظر تشخیص مطالبات در اداره کل تأمین اجتماعی استان مربوطه مطرح، رسیدگی و رأی نهایی صادر می شود.

براساس ماده ۴۴ قانون تأمین اجتماعی آرای هیئت تجدید نظر قطعی و لازم الاجرامی باشد.

۱۵- طرح دادخواست شکایت به دیوان عدالت اداری

جهت نقض رأی قطعی هیئت تجدید نظر تشخیص مطالبات در صورتی که کارفرما به رأی قطعی هیئت تجدید نظر تشخیص مطالبات معترض و شکایت داشته باشد، می تواند ظرف مهلت ۳ ماه از تاریخ ابلاغ دادخواست خود به دیوان عدالت اداری با موضوع شکایت جهت نقض رأی قطعی تجدید نظر تشخیص مطالبات تسلیم نماید.

در صورت ورود شکایت و تأیید نقص رأی قطعی صادر از هیئت تشخیص مطالبات مذکور مجدداً پرونده مطالباتی و بدهی حق بیمه مورد مطالبه در همان هیئت یا هیئت هم عرض مطرح و رأی مربوطه با در نظر گرفتن کلیه مدارک، مستندات و دفاعیات ارائه شده صادر می شود.

۱۶- چالش های پیش رو

با وجود اینکه هیچگونه رابطه حقوقی، مزدبگیری، کارفرمایی و کارگری بین سازمان نظام مهندسی ساختمان استان ها با مهندسی ناظر وجود ندارد، تبعیت دستوری در بین نبوده ولی مؤسسه حسابرسی تأمین اجتماعی در زمان انجام بازرسی و حسابرسی مبادرت به مطالبه حق بیمه مهندسان ناظر می نماید.

- ضعف در اجرای قوانین و مقررات سازمان تأمین اجتماعی
- عدم آگاهی تعدادی از کارفرمایان از قوانین و مقررات جاری سازمان تأمین اجتماعی
- عدم توجه سازمان تأمین اجتماعی به آرای هیئت عمومی دیوان عدالت اداری و آرای برخی شعب بدوی و تجدید نظر دیوان عدالت اداری خصوصاً در ارتباط با مشاوران بازنشسته و مهندسان ناظر عضو سازمان نظام مهندسی ساختمان
- عدم صدور و ابلاغ آئین نامه اجرایی بند (پ) ماده ۵۵ قانون برنامه پنج ساله هفتم پیشرفت ج. ا. ۱. در ارتباط با بیمه حرفه مندان نظام مهندسی فاقد پوشش بیمه ای
- عدم اطلاع رسانی و آگاهی بخشی به موقع سازمان تأمین اجتماعی به کارفرمایان
- عدم دسترسی آسان و سریع کارفرمایان به قوانین و مقررات سازمان تأمین اجتماعی

